

De minister van Infrastructuur en Milieu
Mw. Drs. M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Rotterdam, 22 maart 2011

Ons kenmerk: cka/01

Betreft: reactie n.a.v. AO van 17 maart jl. over kostenneutraliteit OV-chipkaart

Geachte mevrouw Schultz van Haegen,

Naar aanleiding van het Algemeen Overleg (AO) over de OV-chipkaart op 17 maart jongstleden treft u hierna een verdere toelichting op de toets van de Commissie voor de provincie Zuid-Holland en het Stadsgewest Haaglanden en de positie van de deelgroepen hierbinnen. Dit in aanvulling op de reeds verschaftte onderbouwing in de adviezen van de Commissie Kist die als bijlagen bij uw brief van 16 december 2010 aan de Kamer zijn verzonden (Kamerstukken II, 23645, nr. 397) en de verstrekte notitie voor het AO op 17 maart 2011 (Kamerstukken II, 23 645, nr. 418).

Conform de afspraken met de toenmalige minister van Verkeer en Waterstaat, toetst de Commissie de kostenneutraliteit op het niveau van het totaal van de in beschouwing genomen reizigers. Dit volgt uit de voorwaarde zoals gesteld in het Go-besluit uit 2006: *'De opbrengstneutraliteit betekent dat de opbrengsten per overheid bij gelijkblijvende reizigersvolumes ongeveer even hoog zullen zijn als nu het geval is'*. De toets in de provincie Zuid-Holland en het Stadsgewest Haaglanden is langs deze lijn uitgevoerd, net als de toets in de stadsregio Amsterdam. Ook bij de andere decentrale overheden vindt de toets op vergelijkbare wijze plaats.

De Commissie wijst er nadrukkelijk op dat de toets zich richt op kostenneutraliteit voor de reiziger en niet op opbrengstneutraliteit voor de vervoerder. In voornoemde passage uit het Go-besluit wordt gesteld dat de opbrengsten per overheid bij gelijkblijvende reizigervolumes ongeveer even hoog zullen zijn; dit is gelijk aan kostenneutraliteit voor de reiziger.

In de provincie Zuid-Holland en het Stadsgewest Haaglanden is de toets uitgevoerd voor de reizigers die reizen met een blauwe of roze strippenkaart en de reizigers die reizen via wagenverkoop (het regionale kaartje en/of een grijze kaartje) te samen. Abonnementen blijven buiten beschouwing omdat abonnementen beschikbaar blijven onder dezelfde condities als voor het uitzetten van het NVB.

Via de door de Commissie gehanteerde berekeningssystematiek komt voor zowel de provincie Zuid-Holland als het Stadsgewest Haaglanden voor de totale groep reizigers het beeld naar voren dat de overgang naar het OV-chipkaart systeem gepaard gaat met een kostenstijging van respectievelijk 2% (provincie Zuid-Holland) en 1% (Stadsgewest Haaglanden). Zoals aangegeven in de adviezen hanteert de Commissie bij de toets een onzekerheidsmarge van 3%. Deze marge is ook hier van toepassing en is

ingegeven door de inherente onzekerheid wanneer gebruik wordt gemaakt van steekproefinformatie (i.c. WROOV) en door de constellatie van de uit te voeren berekeningen; daarenboven werkt het effect van variatie in huidige zonegroottes gemeten in kilometers in de berekening door. De Commissie beoordeelt het totaalresultaat voor de gehele in de beschouwing genomen groep in het licht van deze onzekerheidsmarge en op grond daarvan oordeelt de Commissie dat zowel de provincie Zuid-Holland als het Stadsgewest Haaglanden voldoen aan de eis van kostenneutraliteit.

Voor deelgroepen binnen het totaal aan de in beschouwing genomen groep reizigers bestaat een tweeledig beeld. De groep reizigers die thans gebruik maakt van de blauwe en roze strippenkaart in de provincie Zuid-Holland en het Stadsgewest Haaglanden ondervinden potentieel een berekend nadeel; daar staat potentieel een berekend voordeel tegenover voor de reizigers die thans gebruik maken van de relatief dure wagenverkoop (regionale en/of grijze kaartje). Dit voordeel treedt op wanneer een deel van deze laatste groep overgaat op het gebruik van de OV-chipkaart. Deze overgangen acht de Commissie aannemelijk vanwege het gemak van de OV-chipkaart in combinatie met de relatief hoge prijsstelling van de wagenverkoop. De berekende nadelen voor de reizigers die gebruik maken van de blauwe en roze strippenkaart bedragen voor de provincie Zuid-Holland en het Stadsgewest Haaglanden tezamen circa 2,4 miljoen euro (1,0 miljoen euro voor de provincie Zuid-Holland en 1,4 miljoen euro voor het Stadsgewest Haaglanden). Daar staat tegenover het berekende voordeel voor de reizigers die gebruik maken van de wagenverkoop in de orde grootte van 1,6 miljoen euro (0,6 miljoen euro voor de provincie Zuid-Holland en 1,0 miljoen euro voor het Stadsgewest Haaglanden). In de bijlage worden de resultaten voor de provincie Zuid-Holland en het Stadsgewest Haaglanden nader gepresenteerd.

De kostenneutraliteit is een berekende kostenneutraliteit. De Commissie hanteert bij de toets, uitgevoerd voor Decentrale Overheden, steeds een vergelijkbare werkwijze om de kostenneutraliteit te beoordelen en daarbij spelen overgangen een rol. Gelet op kostenverschillen en het gemak van reizen per OV-chipkaart is de Commissie van mening dat overgangen tussen tariefproposities verwacht mogen worden. Of de reiziger daadwerkelijk besparingen realiseert door gebruik te maken van de OV-chipkaart in plaats van de relatief dure wagenverkoop, is afhankelijk van de keuze die de reiziger zelf maakt. Reden waarom de Commissie de Decentrale Overheden aanbeveelt actief beleid te voeren om de overgangen te bewerkstelligen, om het aankoopgedrag te monitoren en om compenserende maatregelen te treffen bij sterk optredende afwijkingen. Beide decentrale overheden hebben aan de Commissie aangegeven de opbrengsten die samenhangen met het feitelijke gebruik van de OV-chipkaart actief te monitoren en indien nodig compenserende maatregelen te treffen.

De Commissie verwacht met het voorgaande te voldoen aan de wens van de Kamer tot nadere informatieverzorging over de wijze waarop de toets is en wordt uitgevoerd.

Hoogachtend,

A.W. Kist (vz.)

Bijlage

Provincie Zuid-Holland

De cijfermatige bevindingen voor de provincie Zuid-Holland zijn als volgt:

Zuid-Holland				
	Opbrengsten NVB (in euro's)	Opbrengsten OVC (euro's)	Meer- of minderkosten (euro's)	Meer- of minderkosten (% van het deelgroeptotaal)
Blaauwe en roze strippenkaart	€ 15.228.430	€ 16.257.598	€ 1.029.168	6,8%
Regionale kaartje & grijze kaartje	€ 7.079.239	€ 6.487.592	-€ 591.647	-8,4%
Totaal (exclusief abonnementen)	€ 22.307.669	€ 22.745.190	€ 437.521	2,0%
Abonnementen*	€ 14.700.000	€ 14.700.000	n.v.t.	n.v.t.

Bron: gegevens Zuid-Holland en berekeningen Commissie Kist. *Abonnementen zijn niet meegenomen in de toets.

Het potentieel berekende nadeel voor de groep reizigers met de blauwe en roze strippenkaart bedraagt volgens de berekeningen van de Commissie circa 1 miljoen euro, ofwel 6,8%. Daar staat potentieel een berekend voordeel tegenover voor de huidige gebruikers van het regionale en/of grijze kaartje van circa 0,6 miljoen euro. Dit voordeel treedt op wanneer deze reizigers, vanwege het gemak van de OV-chipkaart in combinatie met de relatief hoge prijsstelling van de wagenverkoop, in meerderheid overgaan op het gebruik van de OV-chipkaart. Het totaal berekende nadeel bedraagt 0,4 miljoen euro (2%).

Gelet op het gemak van de OV-chipkaart in combinatie met de relatief hoge prijsstelling van het wagenverkoopkaartje en het actieve beleid van de provincie Zuid-Holland om het gebruik van de OV-chipkaart te bevorderen en de wagenverkoop te verminderen (zie bijvoorbeeld de goedkope persoonlijke kaart met automatisch opladen: de één euro actie), acht de Commissie de aannamen van de provincie Zuid-Holland en haar vervoerders over de verwachte overgangen aannemelijk. De Commissie adviseert naast een actieve communicatie om de opbrengsten te monitoren en passende maatregelen te overwegen, indien daar aanleiding toe is. Naar de Commissie bekend is, heeft de provincie Zuid-Holland hierover met haar vervoerders afspraken gemaakt.

Stadsgewest Haaglanden

De cijfermatige resultaten voor het Stadsgewest Haaglanden zijn als volgt:

	Haaglanden			
	Opbrengsten NVB (in euro's)	Opbrengsten OVC (euro's)	Meer- of minderkosten (euro's)	Meer- of minderkosten (% van het deelgroeptotaal)
Blauwe en roze strippenkaart	€ 42.563.537	€ 44.027.316	€ 1.463.779	3,4%
Grijze kaartje*	€ 7.165.910	€ 6.118.986	-€ 1.046.925	-14,6%
Totaal (exclusief abonnementen)	€ 49.729.448	€ 50.146.302	€ 416.855	0,8%
Abonnementen**	€ 32.833.000	€ 32.833.000	<i>n.v.t.</i>	<i>n.v.t.</i>

Bron: gegevens Haaglanden en berekeningen Commissie Kist. *Regionale kaartje is hier buiten beschouwing gelaten omdat er geen wijzigingen optreden. **Abonnementen zijn niet in de toets meegenomen.

Het potentieel berekende nadeel voor de reizigers van de blauwe en roze strippenkaart bedraagt volgens de berekeningen van de Commissie circa 1,4 miljoen euro; daar staat potentieel een berekend voordeel tegenover voor de huidige gebruikers van het grijze kaartje van circa 1,0 miljoen euro. Dit voordeel treedt op wanneer de helft van deze reizigers, vanwege het gemak van de OV-chipkaart in combinatie met de relatief hoge prijsstelling van de wagenverkoop, overgaan op het gebruik van de OV-chipkaart. Het totaal berekende nadeel bedraagt 0,4 miljoen euro (0,8 %).

Gelet op het gemak van de OV-chipkaart in combinatie met de relatief hoge prijsstelling van het wagenverkoopkaartje en de inzet van de vervoerders om de wagenverkoop te verminderen, acht de Commissie de aannamen van het Stadsgewest over de verwachte overgangen aannemelijk. De Commissie adviseert naast een actieve communicatie om de opbrengsten te monitoren en passende maatregelen te overwegen, indien daar aanleiding toe is. Naar de Commissie bekend is, heeft het Stadsgewest Haaglanden deze aanbeveling overgenomen.